

Capítol 10

Les aventures d'en Pere Saputo com a tuno

Braulio Foz:

- En Pere i els seus nous amics tunos van arribar a un poble aquella nit. Era un poble petit amb 68 cases.

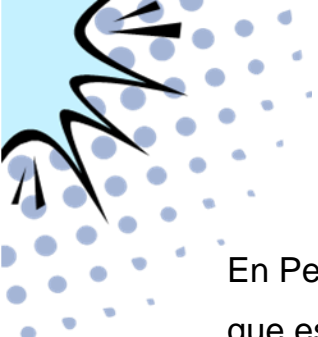
A la plaça principal del poble van començar a tocar els instruments, sota la llum de les làmpades. La gent del poble va escoltar música i va començar a acudir a la plaça. Algun veí va deixar de sopar per anar a veure'ls.

En Pere, al veure a tanta gent rodejant-los, va fer un senyal als seus companys per fer l'espectacle del púlpit. Els seus companys es van posar en rotllana i en Pere, d'un salt, es va pujar a sobre d'ells.

Cisquet (Pere Saputo):

- Fills i senyors d'aquesta ciutat! Som 5 estudiants de la tuna. Venim al vostre poble a distreure'ns amb la nostra música i millorar les vostres vides.

No venim a demanar-vos pa o diners, perquè som rics i no ens fa falta. Encara que agraiem que aquesta nit ens deixeu dormir a alguna casa i ens doneu de sopar.

En Pere seguia parlant a la gent,
que escoltava atenta el que deia.

En Pere explicava acudits i **anècdotes**.

Els veïns i veïnes se'n reien com ximplés.

En Pere s'encarregava d'entretenir a les persones del poble,
mentre els altres tocaven música.

Una **anècdota** es
alguna cosa que ha
passat i sol ser divertit i
estrany.

Cisquet (Pere Saputo):

- Llavors, què em diuen senyors?

**Tenim que dormir a la plaça
i sopar raigs de lluna i brillantors d'estels?
O algun bon veí ens deixarà dormir a casa seva
i ens donarà de sopar?**

En Pere pregunta això a
totes les persones del
poble per aconseguir
que algun veí o veïna
els deixi dormir a casa
seva i els doni de sopar.

Alcalde del poble:

- Jo me'n porto o a dos tunos a casa meva!

Veí 1:

- Doncs jo em quedo amb els altres tres!

Veí 2:

- Jo puc quedar-me amb els 5 de cop!

Diversos veïns més

van dir enlaire que volien acollir als tunos.

Al final, per evitar discussions, van arribar a un acord.

Alcalde del poble:

- D'acord, d'acord... Ja està bé!
Els tunos soparan en 5 cases diferents
i dormiran en dues cases que estiguin a prop l'una de l'altra.

Però abans de sopar,
volem que toqueu música,
mentre doneu una volta pel poble.

Els tunos van acceptar la proposta.
Van començar a tocar música alegre
i a caminar pels carrers del poble.

En Pere anava el primer **guiant** a la resta,
comptant acudits i parlant ben alt.

La gent es reia tant pel que deia en Pere,
que gairebé no s'escoltava la música.

Passat una estona de tocar i caminar, en Pere va dir en veu alta:

Guiar és indicar el camí
que s'ha que seguir.

Cisquet (Pere Saputo):

- Senyores!
No penseu que avui anirem a sopar vent i música.
Això no alimenta els nostres estómacs.
I necessitem tenir l'estómac ple,
o no podrem seguir tocant música.

Ara aneu-vos a les vostres cases a preparar al sopar,
nosaltres ens quedem amb els homes.
Després de sopar, tocarem música per a vosaltres.

Cisquet (Pere Saputo):

- O sopem, o la música mort i no podreu **ressuscitar-la**, ni encara que us convertiu en bruixes. Que alguna de vosaltres potser ja sigui una bruixa...

Ressuscitar és fer que alguna cosa o algú torni a la vida.

Homes del poble:

- Sí! Té raó. A casa les dones!

Les dones van marxar a preparar al sopar. Estaven avergonyides per la **insinuació** de que alguna d'elles podria ser una bruixa.

Una **insinuació** és un comentari sobre altres persones sense tenir proves de que sigui veritat.

Després de sopar, els tunos es va reunir amb els homes més importants. Es va ajuntar a la casa de l'alcalde per parlar del ball d'aquella nit.

Alcalde del poble:

- El ball el farem a la sala principal de l'ajuntament.

Vosaltres, estimats tunos, no fa falta que demaneu diners per tocar música. Els veïns més rics del poble seran generosos i us donaran una bona **propina**.

Una **propina** és donar de forma voluntària uns diners a una persona per alguna cosa que ha fet.

Els tunos van estar tocant música fins les 12 de la nit.
Al ball, la gent ballava amb vestits molt elegants,
bevia vi blanc i menjava pa de pessic.

L'endemà, abans de marxar,
en Pere va demanar dos favors a dos veïns.

Al **ferrer** del poble li va demanar
que li fes un instrument:

un triangle que sonés amb molt volum.

A un altre veí li va demanar un llibre de **gramàtica** en llatí
que tenia a casa seva.

Els 5 tunos van recollir les seves coses
i es van acomiadar amb molta **cortesia**
de les persones que els havien deixat dormir
i els havien donat de sopar a casa seva.

Van sortir del poble tocant música.
La gent els seguia en processó,
fins que van arribar al final del poble
i els tunos van deixar de tocar.

Llavors, els tunos van aixecar els instruments
com un **besamans**
que pocs veïns i veïnes van entendre.
Per això, després, van aixecar les gorres
i tots els veïns ho van entendre;
els tunos s'acomiadaven i marxaven.

El **ferrer** és la persona
que fabrica o treballa
amb objectes de ferro.

La **gramàtica** son les
normes per a parlar i
escriure bé un idioma.

**Acomiadar-se amb
cortesia** és acomiadar-
se amb amabilitat i
bona educació.

El **besamans** és una
forma de saludar a una
persona. Com el nom
indica, la salutació
consisteix a besar el
dors de la mà. Era una
salutació que
s'utilitzava a
cerimònies de la
reialesa.

Al camí, en Pere estudiava llatí.

Llegia el llibre de gramàtica que li havien donat.

Va aprendre molt ràpid els **nominatius**

i les **conjuncions** més importants.

Els seus companys tunos estaven sorpresos.

Pensaven que en Pere ja sabia llatí

i havia nascut en una família culta.

Quan ja estaven molt lluny del poble,

en Pere va preguntar als seus companys:

Cisquet (Pere Saputo):

- Els estudiants de la tuna,
tenim que respectar alguna norma?

Tuno 1:

- Ja has vist que tenim 2 normes molt importants.
La primera norma és: ser honrat.
La segona norma és: ser fidel al nostre treball.

Cisquet (Pere Saputo):

- És veritat. Conec aquestes normes.
Són normes bones i justes.

Tuno 3:

- Bé, hi ha una tercera norma important.
A la nostra feina cal mantenir-se **sobri**
per a quedar bé amb el públic.

El **nominatiu** és el subjecte d'una oració.

Les **conjuncions** són les paraules que serveixen per a unir les parts d'una oració. Per exemple: perquè, i, doncs o encara.

Una persona **sobri** és una persona que es controla quan menja, beu o es relaciona amb altres persones.

Van passar el matí parlant i caminant.
A les 5 de la tarda van veure un altre poble.
El poble era molt gran, hi hauria 400 veïns.
Van decidir entrar tocant una **cercavila** animada.
En Pere va estrenar el nou instrument: el triangle.
En poca estona, hi havia molta gent al seu voltant.

Una **cercavila** és un tipus de música que és animada i es toca pels carrers de pobles i ciutats.

En aquesta ocasió, el tuno que tocava el xiulet s'encarregava de parlar i entretenir a la gent del poble.
Era el tuno més lleig.
I com la majoria de lletjos, tenia també molta gràcia.

A l'altre poble, el tuno del xiulet havia vist a Cisquet animar veïns i veïnes i pensava que ho havia fet molt bé.
Sentia un mica d'enveja de Cisquet.

El tuno portava més temps que Cisquet i volia demostrar que també animava bé a la gent.
Així que va deixar de tocar el xiulet i es va posar a parlar.

Tuno 2:

- Senyors, vinguin al meu xiulet!
Deixin de mirar al de la viola o al de la pandereta.
Vinguin al meu xiulet, els estic dient!

En aquest discurs, el jove que toca el xiulet està demanant que els donin diners mentre fa broma amb el nombre del seu instrument que fa referència al penis.

**Vinga al meu xiulet aquesta mitja pesseta
o aquesta pesseta sencera!
Vinga aquest escut o aquest doble d'or
que ha sigut tallat d'una barra més llarga que el meu xiulet!**

I després de dir això, el tuno tocava el xiulet i tornava a dir:

Tuno 2:

- El meu xiulet, senyors!
El meu xiulet té el poder d'espantar a bruixes i follets.

El meu xiulet pot curar el **mal de mare**,
pot dormir als morts i despertar als vius.

El mal de mare és com s'anomenava antigament al dolor d'úter o ovaris.

El meu xiulet pot fer créixer el pel a la gent cega.

Pot tornar la vista a la gent calba.

Pot tornar l'orella a la gent coixa.

Fins i tot pot fer que aquest any sigui un **any de traspàs** al calendari.

Un **any de traspàs** té 366 dies en lloc dels 365 dies que sol haver-hi. Això passa perquè el mes de febrer hi ha 29 dies en lloc de 28 dies. Els anys de traspàs apareixen cada 4 anys.

Aquest xiulet és meu i vostre si voleu!

Però perquè el xiulet sigui vostre,
fa falta que vinguin a mi aquests diners.

Aquestes pessetes que volen sortir de les vostres carteres.

I en dir això, treia una gorra al revés
perquè la gent fes fora diners.

Passava per a tots els veïns i veïnes
sense deixar de parlar com un **energumen**.

La gent tirava monedes de tot tipus:
pessetes, escuts i doblons.

Van reprendre la cercavila pel poble.

Un **energumen** és una persona que actua de forma exagerada i fins i tot violenta.

Quan passaven per les cases de gent rica,
amb bons draps estesos als balcons
i veien a les persones amb bona cara,
es paraven a tocar un mica més
perquè els tiressin més diners.

Una persona amb bons draps, és una persona rica.

En un balcó estaven un pare i la seva filla.
El pare, molt elegant,
li va entregar un **escut d'or** a la seva filla
perquè s'ho tirés als tunos.

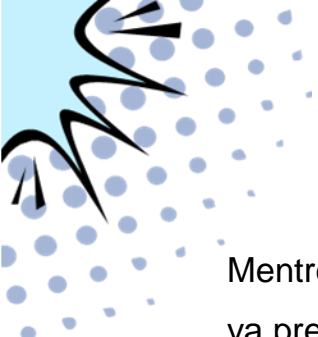
L' **escut d'or** era una moneda de bastant valor en aquella època.

La noia tenia 18 anys d'edat.
Era una noia molt maca
i anava vestida amb molta classe.

En Pere, al veure a la jove,
va saltar damunt de les espatlles d'un company seu
per arribar al balcó de la noia.
Es va agafar al balcó i va besar mil vegades les seves mans i peus.
A la vegada que la besava, lloava la seva bellesa
I la seva **dignitat**.

La **dignitat** és la qualitat de les persones que mereixen respecte.

Mentre en Pere deia lloances a la noia,
la mirava en tot moment als ulls.
La jove mirava a en Pere amb una mica de vergonya,
perquè tota la gent els estava mirant.
Eren mirades amb passió.

Mentre en Pere baixava de les espatlles del seu company tuno,
va preguntar a la noia el seu nom:

Paquito (Pere Saputo):

- Com et dius, deessa meva?

Morfina:

- Rufina.

En Pere li va canviar el nom i la va anomenar Morfina.
A tothom el món li va agradar el nou nom
i, a partir de llavors, l'anomenaven Morfina,
en lloc de Rufina.

En Pere i la resta de tunos li van cantar 6 cançons.
Les lletres deien que era la dona més maca
i més amable de tot el món.
Els estudiants s'oferien a ser als seus esclaus.

Van seguir tocant pels altres carrers.
Van passar en una **cruïlla** perquè hi havia molta gent.

Una **cruïlla** és un lloc
on es creuen dos o més
carrers amb diferent
direcció.

El tuno del xiulet, que seguia repartint la gorra,
es va fixar en una dona de 60 anys que volia anar-se d'allà.
La dona portava brut el seu vestit i tenia un nas molt lleig.

La dona seguia empenyent a la gent
que estaven al voltant dels tunos.
La dona no aguantava més allà i volia marxar.

El tuno del xiulet va decidir cridar-la en veu alta:

Tuno 2:

- Bona dona!

Com podeu sortir de casa amb aquest nas tan horrorós?

La dona del nas, a l'escoltar això,
es va enfadar i li va respondre alguna cosa que no s'entenia
per culpa del so de la música.

En Pere, que va veure al seu amic i a la dona,
també va voler participar en la conversa.

Cisquet (Pere Saputo):

- Vine aquí, reina meva!
Tinc que dir-te alguna cosa a l'orella!

Dona:

- Jo et diré on em posaré les teves paraules!

Jove mal educat...

Cisquet (Pere Saputo):

- Llavors adéu, reina meva.

La dona, que seguia empenyent a la gent per anar-se d'allà, li va respondre a en Pere, però sense girar el cos cap ell.

Dona:

- Ja podries portar un gat o un mico per fer una mica de gràcia!
El molt fill de puta...

Només sentir això i abans que la dona s'anés, en Pere es va pujar a les espatlles d'un altre company i va començar a cridar a la dona la **següent llista d'insults originals:**

Cisquet (Pere Saputo):

- Vagi amb Déu ella:

Piltrafa	Chinchosa	Zullona
Pringada	Mocosa	Moscona
Zurrapa	Legañosa	Trotona
Vomitada	Estoposa	Ratona
Albarda arrastrada	Mohosa	Chochona
Tía cortona	Sebosa	Garrullona
Tía cachinga	Muermosa	Sopona
Tía juruga	Asquerosa	Tostona
Tía chamusca	Ojisucia	Chanflona

La següent llista d'insults no ha sigut adaptada a Lectura Fàcil perquè moltes persones expertes en literatura han dit que és un llistat de paraules únic i original. Moltes de les paraules que pots llegir en aquesta llista són insults inventats que barregen paraules relacionades amb parts del cos, animals i objectes que s'utilitzen per treballar el camp.

Continua a la següent pàgina. →

Pingajo	Podrida	Gata chamuscada
Estropajo	Culiparda	Perra parida
Zarandajo	Hedionda	Morcón reventado
Trapajo	Picuda	Trasgo del barrio
Ranacujo	Getuda	Tarasca
Zancajo	Greñuda	Estafermo
Espantajo	Juanetuda	Pendón de Zugarramurdi
Escobajo	Patuda	Chirigaita
Escarabajo	Hocicuda	Ladilla
Gargajo	Lanuda,	Verruga
Mocajo	Zancuda	Caparra
Piel de zorra	Diabla	Sapo revolcado
Fuina	Pincha tripas	Jimia escaldada
Cagachurre	Fogón apagado,	Cantonera
Mocarra	Caldero abollado	Mochilera
¡Pum, pum!	To-to-to-ottorrrrr...	Cerrera
Callosa	Culona	Capagallos
Cazcarrosa	Cagona	

La dona va arribar a la cruïlla entre carrers,
va donar la volta a la cantonada i va desaparèixer.
Va marxar suant, enfadada i avergonyida.

En aquell moment, en Pere va deixar d'insultar-la.
Però tenia molts insults més
i podia seguir insultant-la tota la tarda.

La gent s'havia rigut molt escoltant els insults.

Mentre en Pere estava insultant a la dona,
un noi jove del poble es va ficar entre la gentada
i va arribar al costat del tuno del xiulet.

El jove del poble portava un llibre que volia vendre al tuno.

Jove del poble:

- Tinc aquest llibre de medecina en llatí.
Els estudiants de tuna sabeu llatí.
Voleu comprar aquest llibre per estudiar-lo?

Tuno 2:

- Creus que volem comprar-te un llibre?
Errasti, fill de la teva mare.

Ja hem estudiat molt a la nostra vida.

**Mira si hem estudiat,
que se'ns han assecat les dents!**

Aquesta paraula està
escrita en llatí i
significa el següent:
Has fallat!

En aquesta frase, el
tuno exagera sobre
com han estudiat molt.

El jove tuno, en dir això, li va ensenyar les dents.
I va continuar parlant:

Tuno 2:

- A més, aquests últims dies, el meu xiulet i jo, hem estat pensant en deixar el treball de tuno, per anar-nos en barca a **l'illa de Xauxa**.
O ficar-nos a un convent de monges caputxines.

Pel **Nen de la Bola** et dic:

No vinguis a molestar-nos més
i porta-li el teu llibre en llatí a qui t'ha parit.

Els estudiants van seguir tocant música
i contant històries i acudits.
Van parar quan quasi era de nit.

Tuno 3:

- Bona gent!
On es troba la **posada** pública
o el **mesó** en aquest poble?

Necessitem descansar una mica.

Una **posada** i un **mesó**
son edificis on es pot
dormir i menjar.

Veí 1:

- Què es això de la posada?

Veí 2:

- Aquí!
- Casa meva serà el vostre mesó i posada.
Ja he avisat a la meva dona, perquè prepari el sopar.

Veí 3:

- Jo també he avisat a la meva dona perquè prepari el sopar.
Però com ja s'ha ofert algú abans,
aquesta nit aneu a aquella casa i demà vindreu a la meva.

Els tunos van anar a la casa del veí 2.

Van començar a sopar tots junts

i de cop i volta va arribar un home a la casa.

S'anomenava Senyor Sever Manel d'Estada.

Era el pare de Morfina.

Morfina era la nena del balcó que els havia tirat un escut d'or.

Senyor Sever:

- Senyors tunos.
Sento molestar-los,
però soc espòs i pare de dos dones a les que estimo molt.

M' agradaria demanar-los que després de sopar,
vinguin a casa meva i toquin música per la meva família.

Paquito (Pere Saputo):

- No es disculpi senyor.
Per suposat que anirem, a casa meva.

Has vingut fins aquí en persona
per demanar-nos alguna cosa amb molta educació.
I això demostra que ets un home educat.

Con un simple **encàrrec** hauríem acceptat igual.
Es un plaer anar a tocar música per la seva **noble** família.

Un **encàrrec** es un missatge que una persona mana a una altra.

Senyor Sever:

- Moltes gràcies.
Veí, si us plau,
quan els tunos acabin de sopar,
acompanyeu-los fins casa meva.

Un **noble** és una persona rica i poder per naixement o perquè s'ho han donat.

Es va acomiadar dels tunos i del veí
i es va marxar a casa seva.

Veí 2:

- Quina sort!
El Senyor Sever és un home molt ric
i sap gastar bé els seus diners.

A Morfina la gent l'anomena el Sol d'Aragó.
I podria ser el sol de tota Espanya o de tot el món,
perquè és molt bonica.

Veí 2:

- Cada dia arriben **pretendents** de Morfina.
Alguns pretendents són senyors rics.
Però a Morfina no li agrada cap home
i per això ningú es queda al poble.

Un **pretendent** és un home que vol ser la parella d'una dona.

El Senyor Sever vol que Morfina es casi amb la persona que esculli ella mateixa.

I Morfina sembla que no té pressa per escollir el pretendent per casar-se.

Fa anys, els pares de famílies riques escollien les parelles amb qui s'anaven a casar els seus fills o filles.

Segur que a la casa del Senyor Sever us donen més escuts d'or,
com el que us van llençar des de el balcó.

Tuno 2:

- Doncs anem-nos ja!

Veí 2:

- No, no.
No fa falta córrer.
Primer cal acabar de sopar
i després us acompanyaré a casa del Senyor Sever.

Els tunos van fer el que va dir el veí.

I van complir amb la tercera de les normes de la tuna:
cal quedar bé amb el públic.

Informació d'en Pepenjuanes:

L' **illa de Xauxa** és un lloc imaginari que no existeix de veritat.

En aquella illa hi ha riquesa i es viu molt bé

El **Nen de la Bola** és un personatge que representa la circumcisió de Jesús. És una festa cristiana que es celebra en alguns pobles a Espanya.

La circumcisió és una operació quirúrgica que consisteix en tallar una part o la totalitat del prepuci del penis humà. Aquesta operació es fa per motius rituals o mèdics.

Curiositats del capítol:

Pàgina web d'informació turística de la Comarca de Somontà de Barbastre, per on passa en Pere Saputo i els seus amics de la tuna.

[Disco de música Pere Saputo:](#)

L'Orquestina del Fabirol va grabar un disc sobre La Vida d'en Pere Saputo.

La cançó "Tia Chacona" està inspirada en aquest capítol.

